

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

София, 17 май 2004 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Неделчо Беров

Членове: Стефанка Стоянова
Маргарита Златарева
Васил Гоцев
Людмил Нейков
Румен Янков
Живан Белчев

Лазар Груев
Мария Павлова
Емилия Друмева
Владислав Славов
Евгени Танчев

при участието на секретар-протоколита Росица Топалова разгледа в закрито заседание на 17 май 2004 г. конституционно дело № 3/2004 г., докладвано от съдиите Васил Гоцев и Людмил Нейков.

Делото е образувано на 21 април 2004 г. по искане на президента на Република България за тълкуване на чл.153 и чл.158, т.3 от Конституцията. То се основава на необходимостта да се отговори дали промените в Конституцията, свързани с изискванията за пълноправно членство на България в Европейския съюз следва да се извършат от Народно събрание или от Велико Народно събрание. Промените на Конституцията, предмет на питането са:

1. да се приеме конституционна разпоредба, която да предвижда органите на Европейския съюз да могат да приемат решения и да създават юридически актове, които имат наднационално, пряко и универсално действие по отношение на Република България;

2. да отпадне от Конституцията забраната за придобиване право на собственост върху земя от страна на гражданите от Европейския съюз;
3. да се предвиди европейското гражданство и произтичащите от него последици;
4. да се приемат разпоредби, възлагащи на национални държавни органи упражняването на представителните функции в органите на Европейския съюз;
5. да се приеме разпоредба, относно възможността за осъществяване на предварителен контрол от Народното събрание в процеса на изработване на актовете, приемани от органите на Европейския съюз;
6. да се приеме разпоредба, позволяваща предаването на български граждани на чужда държава или международен съюз за целите на наказателното преследване в случаите, когато това е предвидено в международен договор по който Република България е страна;
7. да се разширят признаците на равноправие на гражданите в съответствие с Хартата за правата на гражданите на Европейския съюз

и се отговори на въпроса представляват ли промяна във формата на държавно устройство и на държавно управление посочените по-горе изменения в Конституцията.

В съответствие с практиката на Конституционния съд /решение № 11/94 по к.д. № 16/94, обн.ДВ, бр.92/94 г.; определение от 2 юни 1992 по к.д. № 13/92 г.; определение от 17 декември 2002 г. по к.д. 22/2002 г./, президентът на Републиката е обосновал правния си интерес от искането и е изложил становището си по поставените въпроси. Посочено е, че при промени, които биха се извършили евентуално от Велико Народно събрание, неговите задачи трябва да бъдат предварително определени съгласно чл.162, ал.1 от Конституцията. Това е свързано с правомощието

му да прави предложения за промени и с това, че в общественото мнение и сред институциите има различни виждания относно дали Велико Народно събрание или Народно събрание имат право да извършат посочените в искането промени. Президентът е изложил становището, че тези промени не съставляват промени във формата на държавно устройство и на държавно управление и не следва да се направят от Велико Народно събрание.

Искането за тълкуване поставя предварителен въпрос за параметрите, в които съдът може да упражнява даденото му от Конституцията тълкувателно правомощие. Ноторно е, че то в никакъв случай не следва да се изразява в допълване или дописване на Конституцията с тълкувателното решение. Не такава насоченост има и разглежданото искане. Питането на президента е отправено към Конституционния съд, защото се иска разкриването на точното смислово съдържание на чл.153 и чл.158, т.3 от Конституцията, определящи компетентния орган за изменение и допълнение на конституционни разпоредби.

Тълкуването на текстовете от Конституцията често е свързано и с отговор на определени питання /решение № 7/92 по к.д № 6/92 г., обн.ДВ, бр.56/92 г.; решение № 5/93 по к.д. № 6/93, обн. ДВ бр.31/93 г.; решение № 13/96 по к.д. 11/96 , обн. ДВ, бр.66/96 г.; решение № 18/2001 по к.д. 15/2001, обн. ДВ, бр.24/2001; решение № 11/2002 по к.д. № 18/2002, обн. ДВ, бр.110/2002/. При това възможно е от една конституционна разпоредба да произтичат повече въпроси, свързани с необходимост от нейното неколкократно тълкуване.

В конкретния случай чл.158, т.3 от Конституцията е била тълкувана с решение № 3/2003 г. по к.д. № 22/2002 г., обн. ДВ, бр. 36/2003 г. като е отговорено на питанята “какво означава форма на държавно устройство и държавно управление”, както и “кога са налице промени в тях”. Предметът на тълкуване по него, обаче е различен от този по настоящето дело.

Искането, което се разглежда съдържа различни питання от поставените по конституционно дело № 22/2002 г. Конституционният съд е имал вече възможност да се произнесе с определение от 8 август 1995 г. по к.д. № 23/95 г., че обстоятелството, че един член от Конституцията е бил вече предмет на тълкуване не е пречка да се иска ново тълкуване на същата разпоредба за разкриване на смисловото ѝ съдържание, по повод на друг различно поставен тълкувателен въпрос.

Питанията по настоящето дело са извън предмета на тези по конституционно дело № 22 от 2002 г. В последното не са разглеждани хипотезите поставени сега. Дали конкретните промени в Конституцията следва да се извършат от Народно събрание или от Велико Народно събрание обуславя искането на президента на Републиката за тълкуване на чл.153 и чл.158, т.3 от Конституцията, във връзка с изискванията за пълноправно членство на България в Европейския съюз. Разграниченията в компетентността на Велико Народно събрание и на Народно събрание с оглед на конкретно поставените в искането въпроси, налагат тълкуване и на чл.153. Чрез решаването на конкретните проблеми в направеното искане на президента се постига определена конституционно значима цел, което е едно от задължителните условия за допускане на искането за тълкуване по чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията. Толкова повече, че и всеки закон за изменение и допълнение на Конституцията, гласуван от Народно събрание подлежи на конституционен контрол /Р. №3/2003 по к.д. № 22/2002 г./

Поставеният отделно въпрос “представяват ли промяна във формата на държавно устройство и на държавно управление посочените по-горе изменения в Конституцията, налагащи се във връзка с приемането ни в Европейския съюз” се съдържа в основното питане, коя от двете процедури за изменението на Конституцията трябва да се приложи, за да се промени тя в посочените в искането посоки. Това изключва необходимостта от самостоятелното му разглеждане.

Искането за тълкуване е направено от субект, управомощен по чл.150, ал.1 от Конституцията. То е допустимо и следва да се разгледа по същество, съгласно чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията. Конституционният съд е оторизиран да даде задължително тълкуване. Искането отговаря на изискванията по чл.17, ал.1 от Закона за Конституционния съд.

Постъпили са искания от парламентарната група “Коалиция за България” и институт “Отворено общество” София за конституирането им за заинтересувани страни.

При определяне на страни в конституционния процес единственото изискване, което Закона за Конституционния съд и Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд предявяват, е те да са заинтересувани от начина на разрешаване на конституционния спор.

Тези предпоставки в случая не са налице.

Институтът “Отворено общество” не е пряко заинтересуван от начина на разрешаване на конституционния спор, каквито са някои държавни институции. Липсва такава пряка заинтересованост и по отношение на парламентарната група “Коалиция за България”. Народното събрание действа като единен субект при осъществяване на правомощията си по приемане и изменение на законите /чл.84, ал.1 от Конституцията/, както и при изменение и допълнение на основния закон /чл.155, ал.1 и чл.159, ал.2 от Конституцията/. В тези случаи парламентарните групи нямат никакви самостоятелни функции. В този смисъл е практиката на Конституционния съд, изразена в определения от 23 октомври 1997 г. по к.д. № 15/1997 г.; от 5 март 1998 г. по к.д. № 5/1998г.; от 17 септември 1998 г. по к.д. № 26/98 г.; от 29 септември 1992 г. по к.д. № 25/1992 г. и от 13 декември 1992 г. по к.д. № 27/1992 г.

По изложените съображения посочените искания за конституиране като заинтересувани страни следва да бъдат отхвърлени.

Конституционният съд смята, че във връзка с предмета на делото като заинтересувани страни трябва да бъдат конституирани Народното събрание, Министерският съвет, министърът на външните работи, министърът на правосъдието, министърът по европейските въпроси, Върховният касационен съд, Върховният административен съд и главният прокурор.

С оглед изложеното и на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И :

Допуска за разглеждане по същество искането на президента на Република България за тълкуване на чл.153 и чл.158, т.3 от Конституцията във връзка с питането Народно събрание или Велико Народно събрание имат правомощието да изменят Конституцията в следните насоки:

1. да се приеме конституционна разпоредба, която да предвижда органите на Европейския съюз да могат да приемат решения и да създават юридически актове, които имат наднационално, пряко и универсално действие по отношение на Република България;
2. да отпадне от Конституцията забраната за придобиване право на собственост върху земя от страна на гражданите от Европейския съюз;
3. да се предвиди европейското гражданство и произтичащите от него последици;
4. да се приемат разпоредби, възлагащи на национални държавни органи упражняването на представителните функции в органите на Европейския съюз;

5. да се приеме разпоредба, относно възможността за осъществяване на предварителен контрол от Народното събрание в процеса на изработване на актовете, приемани от органите на Европейския съюз;
6. да се приеме разпоредба, позволяваща предаването на български граждани на чужда държава или международен съюз за целите на наказателното преследване в случаите, когато това е предвидено в международен договор по който Република България е страна;
7. да се разширят признаците на равноправие на гражданите в съответствие с Хартата за правата на гражданите на Европейския съюз.

Конституира като заинтересувани страни по делото Народното събрание, Министерския съвет, министъра на външните работи, министъра на правосъдието, министъра по европейските въпроси, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор.

Препис от настоящето определение и искането да се изпратят на конституираните заинтересувани страни, които могат да представят писмени становища в 20-дневен срок.

Препис от настоящето определение да се изпрати и на вносителя на искането като се уведоми, че може ако сметне за необходимо да представи допълнително становище в същия срок.

Председател:

Неделчо Бѐронов